

Regionsamverkan Sydsverige

Utskottet för regional utveckling

Beslut om skrivelse till Närings-, Utbildnings- och Arbetsmarknadsdepartementen

Till

Närings-, Utbildnings- och Arbetsmarknadsdepartementen

Regeringskansliet

Skrivelse med anknytning till Arbetsmarknadsutredningen med speciellt fokus på kompetensförsörjningsfrågor

Regionsamverkan Sydsverige är ett samarbetsorgan för Sveriges sex sydligaste regioner¹. Vi arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling för Sydsverige genom strategiskt kunskapsutbyte och främjande av interregionala och interkommunala samarbeten. Vi sex regioner vill, i ett öppet och tillåtande klimat, samverka med alla de som ansvarar för olika delar i kompetensförsörjningen. Vi har gått samman för att kunna verka som en enad kraft och vara en dynamisk bas för regional utveckling.

Vid sammanträde med Utskottet för regional utveckling den 14 nov 2019 har beslut fattats att efter samråd med styrelsen för Regionsamverkan Sydsverige att överlämna **bifogade skrivelse till de tre berörda departementen**.

Vi hoppas på en positiv dialog i ärendet.

Hässleholm den 14 nov 2019

Karin Helmersson

Ordf för Utskottet för regional utveckling

Ulf Fransson

Sekr

Kontakt:

Ulf Fransson, Region Jönköpings län / Ulf.a.fransson@rjl.se / 0730-747210

¹ Region Skåne, Region Halland, Region Blekinge, Region Kalmar, Region Kronoberg och Region Jönköpings län.

Regionsamverkan Sydsverige

Till

Arbetsmarknadsdepartementet

Utbildningsdepartementet

Näringsdepartementet

Tydliggör det regionala ansvaret för kompetensförsörjningen

Regionsamverkan Sydsverige är ett samarbetsorgan för Sveriges sex sydligaste regioner¹. Vi arbetar för en långsiktigt hållbar utveckling för Sydsverige genom strategiskt kunskapsutbyte och främjande av interregionala och interkommunala samarbeten. Vi sex regioner vill, i ett öppet och tillåtande klimat, samverka med alla de som ansvarar för olika delar i kompetensförsörjningen. Tillsammans vill vi verka som en enad kraft och vara en dynamisk bas för regional utveckling.

Regionsamverkan Sydsverige vill med anledning av Arbetsmarknadsutredningens slutbetänkande, *Effektivt, tydligt och träffsäkert – det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad (SOU 2019:3)*, lämna några synpunkter till arbetsmarknads-, utbildnings- och näringsdepartementen kring frågor som är relaterade till kompetensförsörjning, vilket är ett centralt ansvar för de regionalt utvecklingsansvariga. Därtill finns ytterligare några statliga utredningar som kan relateras till kompetensförsörjning och det regionala ansvaret².

Fortfarande stor arbetskraftsbrist

Under flera år har Sveriges ekonomi visat en mycket positiv utveckling. Sysselsättningen har ökat och är den högsta i EU. Nu pekar prognoser på att högkonjunkturen kommer att mattas av. Trots det finns det fortfarande stor arbetskraftsbrist inom ett flertal sektorer. Många av de inskrivna hos Arbetsförmedlingen står dock långt från arbetsmarknaden. Denna brist på matchning har tyvärr varit en realitet under flera år. Det signalerar att något i systemen fallerar. Effekten av att kompetensförsörjningssystemen inte fungerar på ett tillfredsställande sätt blir att olika arbetsgivare inte hittar rätt kompetens. Det riskerar att hämma Sveriges konkurrenskraft och attraktivitet.

¹ Region Skåne, Region Halland, Region Blekinge, Region Kalmar, Region Kronoberg och Region Jönköpings län.

² Bland annat *En andra och en annan chans – ett komvux i tiden (SOU 2018:71)*, *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)* och *Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola (U 2018:01)*.

Andelen arbetslösa utan en gymnasieexamen är stor. Samtidigt vet vi att arbetsmarknadens kompetensbehov förutsätter minst gymnasial utbildning och i de flesta fall högre utbildning eller yrkesutbildning. Därför är det viktigt att arbetslösa utan gymnasieutbildning får denna utbildning. Vi vet samtidigt att denna utbildningsinsats tar tid. Det är därför inte sannolikt att individer ur gruppen långtidsarbetslösa utan gymnasiekompetens i närtid ska kunna tillgodose de kompetensbehov som finns idag. Andra lösningar måste därför etableras.

Kortare skräddarsydda yrkesutbildningar kan vara en sådan lösning. De kan med fördel erbjudas som regionala yrkesvuxutbildningar inom konceptet kommunala lärcentra. Tyvärr kan vi nu notera att många kommuner nödgas prioritera den rättighetsbaserade vuxenutbildningen på grund av stor efterfrågan, vilket medför att det finns begränsade resurser att medfinansiera utbildningsinsatser inom regionalt yrkesvux som är ett krav vid ansökan.

En annan viktig åtgärd för att få fler ur arbetskraftsreserven att komma in på arbetsmarknaden är ett ökat fokus på kompetensutveckling av de som redan är yrkesverksamma. Genom att anställda vidareutbildar sig kan mycket av kompetensbristen mötas, samtidigt som det öppnar möjligheter för nya jobbtilfällen på lägre nivåer inom organisationen. Arbetsmarknadssystemet behöver skruvas om för att uppmuntra och tillgängliggöra kompetensutveckling för redan sysselsatta. Då får man en rörelse på arbetsmarknaden som gör att de som står utanför får en enklare väg in.

Vi kan således konstatera att kompetensförsörjningssystemen inte levererar det som arbetsmarknaden behöver och att många utredningar riktat in sig på den regionala nivån som en lösning på problemet. Ett tydligt och utökat kompetensförsörjningsmandat för de regionalt utvecklingsansvariga ställs nu i fokus.

De regionalt utvecklingsansvariga kan spela en viktigare roll

Regionalt utvecklingsansvariga fick inför 2010 i uppdrag att etablera kompetensplattformar inom sitt län. Tanken var god, att peka ut en lämplig aktör med översyn över utbud och behov av kompetens. Tyvärr kom uppdraget utan stärkt mandat eller finansiering från staten. Arbetet utvecklades som en konsekvens av det väldigt olika runt om i landet. Efter en tid av projektfinsiering via staten har det under senare år funnits en drivkraft att hitta en gemensam grund för uppdraget, för att öka tydligheten mot externa aktörer och för att på så vis ge regionerna en legitim roll kopplat till arbetsmarknads- och utbildningspolitiken. Tillväxtverket tog under 2016 fram ett förslag till nya riktlinjer, som nu inkorporerats i regionernas villkorsbrev och utgör en gemensam bas för det fortsatta arbetet.

Regionerna har nu ett tydligare uppdrag och ansvar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet än innan. Dock saknas alltjämt ett tydligt mandat, adekvata verktyg och tillräckliga resurser för att kunna uppfylla målen om en effektiv regional kompetensförsörjning. Det saknas dessutom harmoniserande uppdrag till andra relevanta aktörer om deras roll och hur de ska samverka med regionalt utvecklingsansvariga. Regionssamverkan Sydsverige välkomnar därför att arbetsmarknadsutredningen föreslår att de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna får ett tydligare mandat för det regionala kompetensförsörjningsarbetet.

Vi anser att det nu är rätt läge att ytterligare precisera och förstärka de regionalt utvecklingsansvarigas roll och mandat. De regionalt utvecklingsansvariga har stora och naturliga fördelar att vara en viktig part för att stärka kompetensförsörjningen. Med ett systemorienterat perspektiv har regionalt utvecklingsansvariga en unik fördel. Några av dessa fördelar är:

- Regionalt utvecklingsansvariga har kompetensförsörjningen, d.v.s. arbetsmarknadens behov av kompetens, som ett centralt perspektiv i sina uppdrag och har utvecklat strukturer för samverkan inom området.
- Regionalt utvecklingsansvariga har idag ett tillväxtfrämjande uppdrag, vilket medför upparbetade samarbetsytor med företag, myndigheter, kommuner, branschorganisationer och andra aktörer.
- Ansvaret för länsplaner och kollektivtrafik möjliggör en bra samverkan för lokalisering av olika utbildningar och arbetsställen samt individens möjligheter att ta sig till dessa.
- Samtliga regioner har någon form av samverkansorgan med kommunerna. Man har även vana att samverka och samarbeta med sina kommuner inom en rad olika områden. Mest framträdande är den formaliserade samverkan som finns kring infrastrukturplanering och kultursamverkansmodellen, där slutprodukten (länsplan, kulturplan) är något samtliga kommuner och regionen gemensamt ställt sig bakom.
- Regionerna skiljer sig åt både i storlek, kapacitet och förutsättningar. Det ska ses som en fördel i ljuset av ett utökat mandat. Varje region har en egen näringslivsstruktur, demografi, och en unik uppsättning företag med behov av kompetens. Respektive region kan sitt län bäst och har därmed också bäst förutsättningar att etablera strukturer som passar just sitt läns behov.

Regionsamverkan Sydsverige bedömer att regionalt utvecklingsansvariga skulle kunna vara en ansvarig och samordnande kraft kring en gemensam planeringsmodell för utbildning och kompetensförsörjning på regional nivå. Det vore en naturlig vidareutveckling av det regionala kompetensförsörjningsuppdraget. Det skulle också vara en naturlig vidareutveckling av den samverkan som finns idag tillsammans med kommunerna avseende infrastruktur och kultur, samt den gemensamma processen med att ta fram en regional utvecklingsstrategi för länet. En regional behovsbild kan fungera som en yta för gemensam diskussion kring hur ett län kan möta arbetsmarknadens kompetensbehov, men också som ett verktyg för att gemensamt genomföra justeringar i inriktning och dimensionering för att bättre möta kompetensbehoven.

En stärkt nationell samordnad kompetensförsörjningspolitik

Ett utökat regionalt mandat förutsätter en ändamålsenlig statlig organisering, vilket skapar förutsättningar för ett effektivt arbete på regional nivå. Det behövs en samlad kompetensförsörjningspolitik, konstaterar arbetsmarknadsutredningen och Regionsamverkan Sydsverige instämmer i denna slutsats.

Kompetensförsörjning är en del av den regionala tillväxtpolitiken och sträcker sig primärt över tre politikområden; arbetsmarknads-, utbildnings- och näringspolitik, samt kräver samverkan mellan många olika aktörer. Det betyder att frågan i praktiken delas mellan tre olika departement. Uppdelningen av kompetensförsörjningsfrågan är en del av det strukturella problemet, då respektive område styrs av olika regelverk, logiker och mål. Idag är målsättningen och ansvarsfördelningen för kompetensförsörjningsfrågorna inte tydlig, vilket gör att myndigheter utför insatser i organisatoriska stuprör samt bygger upp parallella strukturer. Enligt arbetsmarknadsutredningen riskerar frågor som saknar en utpekad ansvarig aktör, som frågor om individers livslånga lärande och näringslivets och

offentlig sektors strategiska kompetensförsörjning, att falla mellan stolarna. Om man från staten menar allvar med att adressera den ökande kompetensförsörjningsproblematiken måste dessa tre departements ansvarsområden samlas under gemensamma mål och en gemensam logik, i syfte att skapa förutsättningar för en effektiv kompetensförsörjningspolitik.

Regionsamverkan Sydsverige efterlyser därför en tydlig nationell samordning av kompetensförsörjningspolitiken och ett tydligt stärkt mandat till de regionalt utvecklingsansvariga. Regionerna i Sydsverige är beredda att axla ett sådant ansvar. Vi stöder därför arbetsmarknadsutredningens förslag om att det bör tas fram en nationell strategi för kompetensförsörjningspolitiken.

Rundabordssamtal kring kompetensförsörjning

I början av juni månad i år inbjöd Arbetsmarknadsdepartementet till ett rundabordssamtal om "Arbetsmarknadsutredningens slutbetänkande och reformering av Arbetsförmedlingen". Region Skåne, Länsstyrelsen i Jönköpings län och Vaggeryds kommun deltog i detta samtal från Sydsverige. Vi uppskattade detta initiativ och ser gärna att en sådan dialog får fortsätta. Vi hoppas dock att fler Regioner inbjuds att delta i samtalet.

Vi vill med denna skrivelse också uppmana berörda departement att anordna ett rundabordssamtal kring arbetsmarknadsutredningens kapitel nio, *En samlad kompetensförsörjningspolitik*. I detta kapitel fokuseras flera viktiga frågor som berör de regionalt utvecklingsansvariga aktörerna såsom:

- Arbetsförmedlingens samverkan på regional nivå.
- Behovet av en samlad kompetensförsörjningspolitik.
- Brist på mandat och styrkraft på regional nivå.
- En ny nationell myndighet för kompetensförsörjningsfrågor.
- Ett tydligare regionalt mandat för kompetensförsörjningsfrågor.
- Vidare utredningsbehov för att förbättra yrkesverksammas kompetensutveckling för omställning.

Regionsamverkan Sydsverige vill understryka vikten och värdet av en konstruktiv dialog om de ovanstående frågorna. Om vi ska stärka de regionalt utvecklingsansvarigas roll och mandat bör dessa frågeställningar accentueras och leda till samsyn och tydliga nationella beslut.